

حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحکیم بن بابین
محقق و مؤلف سیره اهل بیت^(ع)

دوره امامت امام باقر^(ع) از دوره‌های بسیار حساس تاریخ اسلام است که در آن، جریان‌های فکری سیاسی مختلف شکل گرفته بود و دستگاه خلافت اموی درکنار سرکوب و کشتار شیعیان، می‌کوشید باقره‌سازی، سنت نبوی را تحریف و جامعه اسلامی را منحرف کند. در چنین شرایطی امام باقر^(ع) نهضتی بزرگ‌رادر مبارزه با این تحرفات آغاز کردند. لذا می‌توان اساسی‌ترین حرکت و نهضت علمی دوران باقرالعلوم^(ع) را مبارزه با افکار منحرف دانست؛ به‌ویژه آنکه حضرت جریان تحریف در موضوعاتی همچون معصوم نبودن انبیا، تحریف توحید و جسم قاتل شدن برای خداوند را مطرود کردند. درکنار این مبارزه و به‌منظور تبیین، امام باقر^(ع) گفت‌مان گرایش به علم و ابداع شاخه‌های علمی در تمدن اسلامی را پایه‌گذاری کردند و علم مبارزه با شبهات و افکار انحرافی را برافراشتند. در سایه گفتمان سازی امام بود که موج علم‌آموزی در جامعه اسلامی به راه افتاد و چون ریشه در وحی و آموزه‌های آن داشت، خیلی زود جای خود را در میان عموم علاقه‌مندان حتی پیروان دیگر مذاهب اسلامی باز کرد.

حضرت باقرالعلوم^(ع) این چنین ایجادنهضت‌فکری و فرهنگی و کرسی تدریس گفت‌مان علم‌گرایی را بنا نهادند، گفت‌مانی که به تدریج رشد کرد و در دوران جعفر بن محمد^(ع) تبدیل به مکتب شد و قرن هاست تاریخ را از حقایق ناب الهی سیراب می‌کند. علاوه بر این، مخالفت با حکام جور و دعوت به مبارزه منفی با آن‌ها از مواضع امام باقر^(ع) بود و همین نگرش باعث شد ایشان نقشی مهم در رونق علمی مسلمانان داشته باشند. به‌گونه‌ای که همه حتی دشمنان ایشان، به علم حضرت اعتراف می‌کردند و صدا نه‌تر از نقاط مختلف جهان اسلام در جلسات درسشان حضور می‌یافتند. تربیت نخیکان علمی از مهم‌ترین برکات جهاد علمی امام باقر^(ع) محسوب می‌شود؛ نخیکانی که در حلقه‌های درسی حضرت حضور می‌یافتند و تحت تربیت ایشان قرار می‌گرفتند و به مقامات برتر علمی می‌رسیدند. این‌ها بعداً تبدیل به شخصیت‌های تأثیرگذار در جهان اسلام و تشیع شدند.

از زمانی که امام باقر^(ع) دانشگاه علمی خود را تأسیس کردند، چهره‌هایی همچون ابان بن تغلب، زراره بن اعین و محمد بن مسلم ثقفی، کمیت بن زید اسدی، فضیل بن یسار، ابو خالد کابلی و... جزو فقها، متکلمان و مفسران بودند که در این مکتب تربیت شدند و برای آینده تشیع اعم از تبیین، تبلیغ و تفسیر اعتقادات شیعه سنگ‌تمام گذاشتند. از اندیشمندان اهل تسنن نیز چهره‌های مشهوری در مکتب علمی امام باقر^(ع) تربیت شدند، فقهایی همچون ابن مبارک، ابوحنیفه، مالک و شافعی که همگی از آثار علمی امام باقر^(ع) بهره‌ها بردند.

علاوه بر این، آثار مؤلفان و مورخان اهل سنت همچون طبری، بلاذری، خطیب بغدادی، ابونعیم اصفهانی و نیز کتب مشهور اهل سنت مثل سنن ابی داوود، مسند ابوحنیفه و تفسیر زمخشری از رهنمودهای امام باقر^(ع)، مملوست و آن‌ها با تعبیر قال محمد بن علی^(ع) و قال محمد الباقر^(ع)، مباحث و سخنان امام را مطرح کرده‌اند. برکات نهضت علمی امام باقر^(ع) به این‌ها محدود نمی‌شود؛ چنان‌که آن حضرت احادیث اهل بیت^(ع) را گسترش دادند. با اینکه از دیگرانم^(ع) نیز روایات متعددی نقل است، شاگردان از ایشان و امام صادق^(ع)، بیشترین بهره‌رادر نقل روایات اهل بیت^(ع) برده‌اند؛ برای مثال جابر جعفی ۷ هزار حدیث از حضرت باقرالعلوم^(ع) نقل کرده است. بنابراین، حضرت باقرالعلوم^(ع) با شناخت عمیق و دقیق از شرایط زمان و اقتضات سیاسی و اجتماعی و استفاده صحیح و بجا از آن‌ها، ظرفیت‌های جهادی را در میدان علم متمرکز کردند و نشان دادند که جهاد در این عرصه هم می‌تواند به اندازه شمشیر زدن در جهاد سخت، اثرگذار باشد؛ چنان‌که بسیاری از روایات از طریق ایشان و امام صادق^(ع) به ما رسیده است و اگر نبود این آموزه‌ها، ما درباره بسیاری از امور آگاهی نداشتیم.

بردار و بخوان

داستان‌هایی از زندگانی امام محمد باقر^(ع)

محمد بن علی بن حسین بن علی بن ابیطالب مشهور به امام محمد باقر^(ع) (۵۷-۱۱۴) پنجمین امام شیعیان بعد از پدرشان امام سجاد^(ع) هستند. مشهورترین لقب حضرت، «باقر» به معنای شکافته است که برپایه حدیث لوح، این لقب را پیامبر اسلام^(ص) پیش از ولادتشان به ایشان داده‌اند.

در اثری که امروز معرفی می‌کنیم، نویسنده، «علیرضا کربندی» سرگذشت و فضایل امام محمد باقر^(ع) را شرح می‌دهد. او بیان می‌کند که آشنایی با زندگی نامه ائمه اطهار^(ع) و پیشوایان راستین حق، بر همه عاشقان فضیلت و همه جوانان حقیقت‌طلب مسلمان واجب است.

این اثر دارای یک مقدمه، هشت بخش و یک خاتمه است. مؤلف در مقدمه کتاب آورده است که آشنایی با زندگی نامه ائمه اطهار^(ع) و پیشوایان راستین حق بر همه جوانان حقیقت‌طلب مسلمان واجب است. از این رووی با سود بردن از کتاب‌های اهل دانش و بصیرت، دست به تهیه کتابی فشرده و ساده زده است تا قدیمی در راه شناساندن پیشوایان واقعی و رهروان راه خوشبختی برداشته باشد.

- بخش اول کتاب به چگونگی ولادت حضرت امام محمد باقر^(ع) اختصاص یافته است.
- بخش دوم از نام، القاب و کنیه آن بزرگوار سخن رفته است.
- بخش سوم به واگویی خصلت‌های آن امام بزرگوار پرداخته است.
- بخش چهارم شامل گزیده‌هایی از سخنان آن حضرت می‌شود.
- بخش پنجم شامل دوران امامت حضرت امام محمد باقر^(ع) و خلفای هم عصر ایشان می‌شود.
- بخش ششم به جلوه‌هایی از رفتار امام باقر^(ع) در مناجات و مهمان‌نوازی، اخلاق، صبر و کرامت، اختصاص دارد.
- بخش هفتم از شاگردان حضرت همچون جابر بن عبدا... انصاری، ابان بن تغلب، جابر بن یزید جعفی و... سخن می‌گوید.
- بخش هشتم حکایاتی را از شهادت امام محمد باقر^(ع) روایت می‌کند.

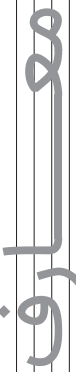
در بخشی از کتاب می‌خوانیم:

«مادر گرامی آن حضرت، چنان‌که امام صادق^(ع) فرموده‌اند، صدیقه‌ای بود که در خاندان امام حسن^(ع) همنا و نظیر نداشت. امام باقر^(ع) چهار سال از عمر خود را در سایه جدش، سبط شهید پیامبر سبزی کرد و از صبغه الهی که در زندگی امام حسین^(ع) تجلی یافته بود، برخوردار گشت. بی‌گمان فاجعه جان‌گذاز کر بلا بر شخصیت امام باقر^(ع) که لحظه به لحظه شاهد صحنه‌های آن بود، تأثیر خود را گذاشت؛ چراکه بنا بر برخی روایات، آن حضرت از جمله کسانی بود که همراه با بقیه بنی‌هاشم در این ماجرا حضور داشت.»

شهرانه خبر
شماره ۳۳۳
تاسیس ۱۳۹۳
دفتر: تهران، پلاک ۱۴۵

۱۴

بررسی مؤلفه‌های اخلاقی کمتر بیان شده از سیره و منش امام پنجم شیعیان^(ع)

حضرت باقرالعلوم^(ع)، کانون صبر و بردباری

آئمه مستقیماً امام باقر^(ع) به نهضت علمی و مکتب فکری فرهنگی‌ای که راه‌اندازی کردند و فرصتی که به شاگردانشان برای رشد و پرورش دادند، شناخته می‌شوند و در مناسبت‌های مرتبط با آن حضرت، ابعاد مختلف این نهضت به بحث و بررسی گذاشته می‌شود. ولی آن حضرت درکنار علم بی‌مثال، در اخلاق هم بی‌نظیر بودند و میراثی ماندگار در حوزه سبک زندگی از خود برای ما به یادگار گذاشته‌اند که باید وقت بگذاریم و با تأمل در آن، رنگی متفاوت به زندگی‌مان بزنیم. به‌مناسبت سالروز شهادت حضرت باقرالعلوم^(ع) با حجت الاسلام والمسلمین امیرعلی حسنلو، استاد سطوح عالی حوزه علمیه و مدیرگروه تاریخ و سیره مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه‌ها، در این باره گفت‌وگو کرده‌ایم.

معمولاً در صحبت از امام باقر^(ع) درباره علم ایشان و نهضت فکری فرهنگی که به راه انداختند، سخن به میان می‌آید و کمتر به ابعاد اخلاقی ایشان می‌پردازیم. چه کارم و فضیلت‌های اخلاقی در سبک زندگی حضرت وجود دارد که برای امروز هم الگوبخش و راهگشاست؟

سیره حضرت باقرالعلوم^(ع) سرشار از الگوهای اخلاقی است که مرور و تبیین آن‌ها، بسیاری از گره‌های رفتاری و اخلاقی را بازمی‌کند؛ این شهرآشوب در کتاب مناقب درباره امام باقر^(ع) می‌نویسد: «او را ستوگرتین و گشاده‌روترین و بخشنده‌ترین مردمان بود. در میان اهل بیت^(ع) کمترین ثروت را داشت و در عین حال بیشترین هزینه را صرف می‌کرد؛ هر جمعه یک دینار صدقه می‌داد و می‌فرمود: «صدقه روز جمعه به خاطر فضیلت یک روز بر دیگر روزها، دوچندان می‌شود.» هرگاه پیشامدی غم‌انگیز به او روی می‌کرد، زنان و کودکان را جمع می‌کرد، خود دعا می‌کرد و آنان آمین می‌گفتند. بسیار ذکر خدایم‌گفت، راه می‌رفت درحالی‌که ذکر خدا می‌گفت، غذای خورده، با مردم سخن می‌گفت، باز از ذکر خداوند غافل نمی‌شد. فرزندانش را جمع می‌کرد و به آنان می‌فرمود تا طلوع آفتاب ذکر بگویند.»

حجت‌الاسلام والمسلمین حسنلو:

امام باقر^(ع) نهی از منکر را مانع مرگ و تباهی جامعه می‌دانستند و در این باره تعارف نداشتند؛ چون در دیدگاه ایشان این واجب، فرد و اجتماع را اصلاح می‌کند، دیگرانم^(ع) نیز به امریه معروف و نهی از منکر اهتمام داشتند و تأکید می‌کردند: «نگذارید این اصل به تعطیلی کشیده شود.» در سیره امام باقر^(ع) مصادیق فراوانی درباره عمل به این واجب وجود دارد؛ چنان‌که ابی بصیر می‌گوید: «در کوفه به زنی قرآن می‌آموختم، باوی مزاحی کردم، پس چون به نزدیک ابوجعفر باقر^(ع) شدم، با من عتاب کردند و فرمودند: «هرکه در خلوت مرتکب گناه شود، خدای بدو باک ندارد که چگونه وی را عذاب کند، چه گفته‌ای آن زن را؟» پس از شرم روی خود پویشاندم و توبه کردم، پس ابوجعفر باقر^(ع) گفت که دیگر تکرار نشود.»

باتوجه به آنکه یکی از عوامل ضربه‌زننده به روابط ما با افراد مختلف و نیز یکی از دلایل به نتیجه نرسیدن کارهایمان، عجله و شتاب بیجاست، در سیره امام باقر^(ع) برای درمان این آسیب چه آموزه‌ای وجود دارد؟

حلم از بارزترین صفات امام باقر^(ع) بود و مورخان اجماع دارند که حضرت هرگز به کسی که به ایشان اهانت و ظلم کرده بود، بدی نکردند و حتی درمقابل به آن شخص، نیکی و احسان می‌کردند. از ایشان نقل است که فرمودند: «من در برابر کارهایی از این غلام خود و از خانواده‌ام صبر می‌کنم که از حنظل تلخ‌تر است؛ زیرا هرکه صبر پیشه کند، به دلیل صبر خود به مقام روزه‌گیر شب‌زنده‌دار و مرتبه شهیدی که در رکاب محمد^(ص) شمشیر زده باشد، دست می‌یابد.»

حضرت باقرالعلوم^(ع) «کانون صبر و بردباری بودند و دیگران را هم در مواجهه با مصیبت و مشکلات به صبوری دعوت می‌کردند. ایشان درمقابل فشار شدیدی که دستگاه خلافت بر شیعیان تحمل می‌کرد، صبور بودند. ایشان می‌فرمودند: «صبر بر دو قسم است؛ صبر بر بلا و مصیبت که نیکو و زیباست و بهترین صبرها از صبرکنندگان، برهیز و دوری جستن از کارهای حرام است.»

امام باقر^(ع) درباره امریه معروف و نهی از منکر که امروز به واجبی فراموش شده تبدیل شده است، چه نگاه و رویکردی داشتند؟ متأسفانه از معضلات بزرگ امروز ما و جامعه، فراموشی این واجب است. اگر نهی از منکر غلبه داشته باشد، خیلی از مفاسد اقتصادی، اختلاس‌ها و بی‌اخلاقی‌ها رخ نمی‌دهد و عواقب منفی آن دامن‌گیر ما نمی‌شود. لذا خوب است سیره امام باقر^(ع) و دیگرانم^(ع) را در این باره بدانیم و اجرا کنیم.

امام باقر^(ع) نهی از منکر را مانع مرگ و تباهی جامعه می‌دانستند و در این باره تعارف نداشتند، چون در دیدگاه ایشان این واجب، فرد و جامعه را اصلاح می‌کند. دیگرانم^(ع) نیز به امریه معروف و نهی از منکر اهتمام داشتند و تأکید می‌کردند: «نگذارید این اصل به تعطیلی کشیده شود.» در سیره امام باقر^(ع) مصادیق فراوانی درباره عمل به این واجب وجود دارد؛ چنان‌که ابی بصیر می‌گوید: «در کوفه به زنی قرآن می‌آموختم، باوی مزاحی کردم، پس چون به نزدیک ابوجعفر باقر^(ع) شدم، با من عتاب کردند و فرمودند: «هرکه در خلوت مرتکب گناه شود، خدای بدو باک ندارد که چگونه وی را عذاب کند، چه گفته‌ای آن زن را؟» پس از شرم روی خود پویشاندم و توبه کردم، پس ابوجعفر باقر^(ع) گفت که دیگر تکرار نشود.»

در روابط خانوادگی و صلہ رحم و داشتن ارتباط گرم و صمیمی با دوستان و آشنایان، چه آموزه‌هایی از امام باقر^(ع) به یادگار مانده است که می‌تواند رگ‌های عاطفی ما را باز کند؟

صله رحم و دلجوایی از خویشاوندان به شرط دوری از تکلفات و تشریفات زائد که همه شئون اجتماعی ما را به زیر سؤال می‌برد و پیوندهای خانوادگی و خویشاوندی را به هم می‌ریزد، روشی زیبا در انسجام و همدلی اجتماعی است. تشریفات زائد، آفت بزرگ اجتماعی است که الفت‌ها را تخریب و فاصله‌ها را زیاد کرده است. دین در بستر گرم خانواده و در سایه زلال روابط گرم خویشاوندی، پروبال می‌گشاید و جامعه دین‌دار و نسل مؤمن تربیت می‌کند. در سیره امام باقر^(ع)

نوشته‌اند که بهترین و محبوب‌ترین کار برای حضرت، هدیه دادن به خویشاوندان و دوستان بود و به آن عشق می‌ورزیدند. هرگز از دادن صلہ دلگیر نبودند، حتی به فرزند خود امام صادق^(ع) توصیه می‌کردند که بعد از ایشان به دیگران انفاق کنند.

بخشش و گشاده‌دستی و رسیدگی به محرومان در سیره امام باقر^(ع)، چه جایگاهی داشت و به شیعیان چه تأکیدی بر این روحیه می‌کردند؟

بخشدگی از اسباب جلب محبت و مهربانی و رأفت مردم است؛ ائمه در مهربانی جلوه تمام داشتند. سیره امام باقر^(ع) نیز، تابش انوار مهربانی و رحمت بود و هرچند عائله زیاد و زندگی ساده‌ای داشتند، بین مردم به بخشندگی و کرامت مشهور بودند. شیخ مفید نیز درباره آن حضرت می‌گوید: «مراتب بخشندگی او در خاص و عام، آشکار و بزرگواری‌اش در میان مردم، مشهور و با وجود کثرت عیال و متوسط بودن وضع زندگی‌اش، به تفضیل و احسان شناخته می‌شد.» همچنین امام صادق^(ع) درباره بخشش درسیره پدرشان می‌فرمایند: «با وجود اینکه پدرم از نظر بنیه مالی کم‌برخوردارتر از سایر افراد خاندانش و نیز مخارج زندگی‌اش بیشتر از بقیه بود، در هر روز جمعه به نیازمندان کمک می‌کرد، حتی اگر کمک او به اندازه یک دینار بود و می‌فرمود، پاداش صدقه و کمک به نیازمندان در روز جمعه، برتری دارد؛ همان‌گونه که روز جمعه بر دیگر روزهای هفته دارای برتری است.» حضرت باقرالعلوم^(ع) همچنین به حسین بن امین فرمودند: «ای حسین! انفاق کن و به عوضی که خدایم دهد، یقین کن که هیچ مرد و زنی نیست که از انفاق مال در راهی که خدا را خوشنود می‌کند، سر باز می‌زند مگر آنکه چند برابر آن در راهی که خدا را به خشم می‌آورد، هزینه خواهد کرد.» امام باقر^(ع) به مامی آموزند که برای بخشش و کمک به دیگران حتماً نباید تر و تمند بود و نمول آن چنانی داشت، بلکه فقط روحیه خود و سخا لازم است تا در هر سطحی از آزاری، هوای دیگران را هم داشته باشیم.

در تربیت فرزند که یکی از ضرورت‌های اساسی جامعه امروز است و در بسیاری اوقات در آن دچار نقص و کمبود هستیم، از امام باقر^(ع) برای ما چه به یادگار مانده است؟

از هر بزرگی که به مرتبه و منزلتی معنوی و توفیقی علمی دست یافته است، اگر بپرسند این پیشرفت و ترقی را موهون چه امری در زندگی خود هستید، بی‌تردید یکی از عوامل مؤثراتشویق‌هایی می‌دانند که از او شده است. از نظر روانی، تشویق صد پله به انسان تعالی و ترقی می‌دهد، لذا به بزرگان علمی و فرهنگی توصیه می‌شود از تشویق نوجوانان دریغ نکنند، ولو با یک تقدیرنامه خالی و یک تمجید لفظی، طاهر از اصحاب امام باقر^(ع) نقل می‌کند: «در محضر امام نشسته بودم که فرزندشان جعفر^(ع) وارد شد، امام باقر^(ع) فرمودند: «او بهترین مخلوقات خداوند است» و نزد اصحاب خود، فرزندشان را با جمالتی بسیار نیکو مشمول محبت و تشویق قرار دادند.»

امام باقر^(ع) همچنین درباره محبت در حق فرزندان، حساس بودند و بر آن تأکید می‌کردند. محمد بن مسلم نقل می‌کند: «در خدمت ایشان بودم که جعفر بن محمد^(ع) (آن زمان خردسال بودند) وارد شدند و در دستشان عصایی بود که با آن بازی می‌کردند. امام باقر^(ع) ایشان را به گرمی در آغوش گرفتند و به سینه خود فشردند و خطاب به حضرت فرمودند: «پدر و مادرم فدایت»، در این هنگام جعفر^(ع) خندید. الگوگیری از همین رفتارهای ساده و ازبیشخ در ارتباط با کودکان، سبب تربیت نسلی سالم به لحاظ روحی و عاطفی می‌شود؛ نسلی که لازم نیست برای سرگشتگی‌هایش به تریپ‌است و روان‌شناس متوسل شود.

راه‌هایی برای توسل به امام محمد باقر^(ع)

روش‌های زیادی برای توسل به امام باقر^(ع) وجود دارد؛ امروز به مناسبت شهادت ایشان به برخی از معروف‌ترین این روش‌ها اشاره می‌کنیم.

دعایی برای توسل

دعایی به نام «دعای توسل» وجود دارد که مخصوص توسل به ائمه^(ع) است. قسمتی از این دعا مختص به امام باقر^(ع) است: «یا ابا جَعْفَرِ یا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیِّ اَبِیْهِمَا البَاقِرُ یا بِنَّ رَسُولِ اِ... یا حُجَّهَ اِ... عَلِیَّ حَلِّقِهِ. ای اباجعفر! ای محمد بن علی! ای شکافنده علوم! ای فرزند رسول خدا! ای حجت خدا بر خلق، برای خواندن این دعا به مفاتیح‌الجنان مراجعه کنید.

صلوات خاصه امام محمد باقر^(ع)

این ذکر برای توسل جستن به امام باقر^(ع) و ایجاد ارتباط قلبی با ایشان، بسیار سفارش شده است:

بِسْمِ اِ... الرَّحْمَنِ الرَّحِیْمِ

الرَّوْضُ البَاقِرُ بِاِیْمَانِ مُحَمَّدِ البَاقِرِ عَلَیْهِ السَّلَامُ، اللّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَرَدِّ وَتَبَارَكَ عَلَی قَبْرِ الْأَقْمَارِ وَ نُورِ الْأَنْوَارِ وَ قَائِدِ الْأَخْبَارِ وَ سَيِّدِ الْأَبْرَارِ الظَّاهِرِ وَ النَّجْمِ الرَّاهِرِ وَ الْبَدْرِ الْبَاهِرِ وَ الْبَخْرِ الرَّاجِحِ وَ الدَّرِّ الْفَاجِحِ الْمُلَقَّبِ بِالبَاقِرِ السَّیِّدِ الْوَجِیهِ وَ الْإِمَامِ النَّبِیِّهِ الْمَدْفُونِ عِنْدَ جَدِّهِ وَ آبِیهِ الْجَبْرِ الْمَلِئِ عِنْدَ الْعَدُوِّ وَ الْوَلِئِ الْإِمَامِ الْبَاقِرِ الْأَبْلِیِّ جَعْفَرِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَلَیْهِمَا السَّلَامُ، الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَیْكَ یا اَبَا جَعْفَرِ یا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ اَبِیْهِمَا البَاقِرُ یا اِبْنَ رَسُولِ اِ... یا اَبْنَ اَمِیرِ الْمُؤْمِنِیْنَ یا حُجَّهَ اِ... عَلِیَّ حَلِّقِهِ یا سَیِّدَنَا وَ مَوْلَانَا اِنَّا تَوَجَّهْنَا وَ اسْتَشْفَعْنَا وَ تَوَسَّلْنَا بِكَ اِلَی... وَ قَدْ مَنَّاكَ بِئِنَّ یَدَیَّ حَاجَتَنَا فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةِ یا وَ جِیْهًا عِنْدَ... اِشْفَعْ لَنَا عِنْدَ اِ... (قُلْ: رَبِّ افْتَحْ عَلَیَّ اَنْوَابَ الْعِلْمِ وَ الْمَعْرِفَةِ). منبع: زادالمعاد

ذکر توسل هنگام زیارت قبر ایشان

«این فرعون مالکی» در کتاب برجسته «العدیبه» در حاشیه توسل جستن به ائمه بقیع، ذکری برای توسل جستن زائر مزار امام باقر^(ع)، معرفی کرده است: «سلام بر تو ای صاحب شرف اصیل! سلام بر تو ای فخر علمای اهل عمل!»

زمان مخصوص توسل به امام^(ع)

هر روز از روزهای هفته، مخصوص تعدادی از ائمه^(ع) است؛ به این معنا که توسل جستن به هر یک از امامان، در روز خاصی بیشتر سفارش می‌شود. روز مخصوص امام محمد باقر^(ع) نیز سه شنبه است

برپایی نماز حاجات

از زبان مبارک امام محمد باقر^(ع) منقول است هر شخصی که حاجت مهمی دارد، اگر این نماز را اقامه کند، به حاجت خود خواهد رسید، یا اَتَمَّعَ النَّاسِ بِرِیِّهِمْ وَ یا اَسْمَعَ السَّامِعِیْنَ وَ دَوَّرَعَتَ نَمَازَ بِهَ جَا أُورِیْدُ، پس از اتمام نماز بگویید: یا اَبِیْضَرَ النَّاطِرِیْنَ وَ یا اَسْمَعَ السَّامِعِیْنَ وَ یا اَسْرَعَ الْحَاسِبِیْنَ اِقْضِ حاجتی، سپس حاجت خود را از خدا بخواهید.

اذکار هدیه به ایشان

شیوه دیگری نیز برای ارتباط برقرار کردن با امام باقر^(ع) و ایجاد توسل به ایشان وجود دارد، به مدت یک هفته، هر روز هزار مرتبه اذکار ذیل را زمزمه کنید تا اینکه به لطف خداوند در آخر هفته توستان پذیرفته شود.

شنبه	یکشنبه	دوشنبه
یا قاضی الخاجات	یا مفتاح الابواب	یا مُسْتَبِیْبَ الْأَسْتِیْبَابِ
سه‌شنبه	چهارشنبه	
یا حَنْ یا قَیُومُ بِرَحْمَتِكَ اسْتَفِیْتُ	یا بَدِیعَ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ	
پنجشنبه	جمعه	
یا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ	لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّی كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِیْنَ	
	هر روز پس از گفتن اذکار فوق	
	صد مرتبه صلوات بر محمد و آل محمد	